

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Кафедра права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«Кримінальне право України (особлива частина)»

на тему:

**“ Кримінально-правова характеристика та проблеми кваліфікації злочину
“Контрабанда” ”**

Виконала:

Студентка групи Пб-11

Мельниченко Катерина

Керівник:

к.ю.н. Томчук І.О.

Тернопіль, 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ І. Кримінально-правова характеристика контрабанди.....	5
1.1 Поняття контрабанди. Об'єкт, предмет контрабанди.....	5
1.2 Об'єктивна сторона контрабанди.....	11
1.3 Суб'єкт та суб'єктивна сторона контрабанди.....	16
Розділ II. Особливості кримінально-правової кваліфікації контрабанди.....	19
2.1 Проблеми кваліфікації контрабанди.....	19
2.2 Співвідношення контрабанди і інших суміжних злочинів.....	22
Розділ III. Аналіз практики судового розгляду справ про контрабанду.....	27
Висновки.....	32
Список використаних джерел.....	34

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи полягає у тому, що сьогодні контрабанда та порушення митних правил в Україні залишається одним з головних злочинів, що за своїми масштабами, обсягами і наслідками негативно впливає на розвиток національної економіки.

Контрабанда є одним із небезпечних злочинів у сфері суспільного життя. Незаконне перевезення через митний кордон наркотичних засобів, зброї, боєприпасів, культурних та історичних цінностей традиційно перебуває у центрі кримінальних угруповань як один із способів швидкого збагачення. Державними програмами протидії контрабанді, які запроваджено протягом останніх років Урядом України, передбачено створення системи запобігання цьому негативному злочину, зокрема, вжиття заходів не тільки з підвищення ефективності боротьби з порушенням митних правил і контрабандою безпосередньо на кордоні, але й створення умов, що не дозволяють перевозити, зберігати та реалізовувати незаконно ввезені товари на ринку України.

Метою нашого дослідження є надати кримінально-правову характеристику контрабанді як кримінально караному діянню у сфері господарської діяльності.

Об'єктом дослідження є кримінальна відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності.

Предметом дослідження виступає контрабанда як кримінально каране діяння, передбачений ст. 201 КК України.

Відповідно до зазначеної мети потрібно визначити наступні завдання дослідження:

- 1) визначити особливості розвитку правового регулювання контрабанди та протидії їй;
- 2) окреслити поняття та основні риси контрабанди як кримінально караного діяння;
- 3) провести аналіз об'єктивних ознак контрабанди;
- 4) сформулювати суб'єктивні ознаки контрабанди;

Розділ І. Кримінально-правова характеристика контрабанди

1.1 Поняття контрабанди. Об'єкт, предмет контрабанди

Контрабанда згадується як нелегальне перевезення товарів з одієнії країни в іншу в давньогрецьких і давньоримських істориків. Особливо широкий розвиток контрабандна діяльність набула у XX столітті.

Поняття «контрабанда» походить від французького *contrebande* чи італійського *contrabando* від *contra* «проти» и *bando* «розпорядження, указ».

Згідно зі ст.201 КК України контрабандою є переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частини вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації [8].

Діюче кримінальне законодавство України відносить контрабанду до злочинів у сфері господарській діяльності (ст. 201 КК України).

Родовим об'єктом злочинів, які включені в розділ VII Особливої частини КК України, є суспільні відносини у сфері господарської діяльності. Однак, Звірко О. Є. вважає, що таке трактування виглядає науково не виправданим і цей злочин посягає в більшій мірі не стільки на господарські та податкові відносини, скільки на відносини, що забезпечують особисту та громадську безпеку[6].

Як частину родового об'єкта виділяють видовий об'єкт. На думку Н.А. Мірошниченко, за видовим об'єктом контрабанда віднесена до групи злочинів у сфері кредитно-фінансової, банківської і бюджетної системи[9].

Основним безпосереднім об'єктом злочину є встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон України, який є необхідною умовою нормальної діяльності митних органів по стягненню передбачених законодавством платежів, здійсненню митного контролю і митного оформлення предметів. При контрабанді зброї та боєприпасів,

отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів додатковими об'єктами виступають громадська безпека та/або здоров'я населення [9].

Додатковим факультативним безпосереднім об'єктом контрабанди може бути встановлений порядок обігу предметів дозвільної системи, порядок сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, громадська безпека, здоров'я населення.

Предмет злочину є факультативною ознакою об'єкта злочину, яка являє собою певну річ матеріального світу, шляхом безпосереднього впливу на яку і вчиняється злочинне діяння [5].

На основі диспозиції статті 201 КК України можна визначити, що до предметів контрабанди належать:

1) культурні цінності — об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України. Конкретизовані види культурних цінностей наведені у ст. 1 Закону України «Про вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей» від 21 вересня 1999 р. (ВВРУ. - 1999. - № 48. - Ст. 405) [18]. Предметом контрабанди можуть бути як культурні цінності України, так і культурні цінності інших держав незалежно від форми власності;

2) отруйні речовини — це речовини, які при надходженні до організму людини навіть у невеликих дозах здатні викликати її отруєння — порушують нормальну роботу організму людини та навіть призводять до смерті. Такими отруйними речовинами можуть бути наприклад (миш'як, ціаністий калій, зміїна отрута тощо). Отруйні речовини бувають тваринного, рослинного походження чи навіть створені людиною.

3) сильнодіючі речовини — не мають властивостей отруйних речовин, але можуть заподіяти таку саму шкоду людині у разі їх вживання чи іншого використання з перевищенням допустимих доз, встановлених для кожного окремого виду таких речовин. Такими речовинами можуть бути лікарські препарати.

4) вибухові речовини — відповідно до Закону України “Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення” це хімічні речовини, здатні під впливом зовнішніх дій до швидкого хімічного перетворення, що відбувається з виділенням великої кількості тепла і газоподібних продуктів;

5) радіоактивні матеріали — згідно Закону України “Про використання ядерної енергії та радіаційної безпеки” це джерела іонізуючого випромінювання, ядерні матеріали та радіоактивні відходи;

6) зброя та боєприпаси (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї) — під зброєю розуміються предмети (пристрої), які мають спеціальне призначення для знищення живої та іншої цілі і, як правило, відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам;

7) спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації — це технічні, програмні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, препарати та інші вироби, призначені (спеціально розроблені, виготовлені, запрограмовані, пристосовані) для негласного отримання інформації [9];

Для вирішення питання про те, чи є предмет культурною цінністю, отруйною, сильнодіючою, радіоактивною, вибуховою речовиною, зброєю або боєприпасами, можуть бути потрібні спеціальні знання фахівців, які мають залучатися для проведення мистецтвознавчої, фізико-хімічної, криміналістичної та інших експертиз.

Із 17 січня 2012 р., коли набрала чинності нова редакція ст. 201 КК, припинила визнаватися злочином (була декриміналізована) контрабанда, предметом якої виступали:

а) товари, тобто рухоме майно (у тому числі валютні цінності, транспортні засоби, гладкоствольна мисливська зброя та бойові припаси до неї), електрична, теплова та інші види енергії;

б) стратегічно важливі сировинні товари, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України.

Не є предметом контрабанди особисті речі – це предмети першої необхідності, призначені, насамперед, для забезпечення життєдіяльності їх

власника, які не можуть відчужуватися або передаватися іншим особам та відповідають меті перебування певної особи за кордоном (Додаток до постанови КМУ від 13.12.2001 р. № 1652 "Про обсяги та порядок ввезення на митну територію України продуктів харчування для власного споживання та перелік предметів, що не можуть бути віднесені до особистих речей громадян").

Аналізуючи вищевказану інформацію, можна сформулювати ряд спірних питань та невідповідностей щодо визначення об'єкта і предмета контрабанди, які сьогодні існують в теорії кримінального права та чинному законодавстві та потребують усунення

Так, Мирошніченко Н.А. вважає що контрабанда вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів повинна бути розмішена у розділі «Злочини проти громадської безпеки». А контрабанду спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації слід віднести до предмету злочинів передбачених розділом XVI “Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп’ютерів), систем та комп’ютерних мереж і мереж електрозв’язку”[11].

Зокрема, Звірко О.Є. вважає що потрібно розширити коло предметів контрабанди та включити до КК України статей, що передбачають кримінальну відповідальність за контрабандне перевезення цінних видів тварин і рослин, біологічних агентів чи токсинів, органів та тканин людини з метою їх трансплантації [2].

1.2 Об’єктивна сторона контрабанди

Об’єктивну сторону контрабанди становлять дії, які полягають у незаконному переміщенні відповідних предметів через митний кордон України [9].

Під переміщенням через митний кордон слід розуміти ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території предметів контрабанди у будь-який спосіб. Наприклад спеціально треновані тварини, трубопровідний транспорт.

Предмети контрабанди можуть переміщуватися через сухопутний кордон, морський кордон, повітряний кордон можуть переміщуватися як разом з особами, які його перетинають так і окремо від них у разі відправлення вантажу поштою [14].

Обов'язковою ознакою складу злочину є місце його вчинення, тобто митний кордон України, крім меж спеціальних митних зон.

Відповідно до ст. 10 Митного кодексу України — межі митної території України є митним кордоном України. Митний кордон України збігається з державним кордоном України, крім меж штучних островів, установок і споруд, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України [10].

Об'єктивна сторона злочину виражається:

1) у переміщенні предметів контрабанди через митний кордон України поза митним контролем;

2) або з приховуванням від митного контролю предметів контрабанди.

Переміщення поза митним контролем передбачає ввезення або вивезення товарів і інших предметів через митний кордон України поза визначення митними органами України місцями (митниці, митні пости) або поза встановленим часом для проведення митного контролю[14].

Переміщення поза митним контролем, найчастіше здійснюється шляхом об'їзду митних постів легковими та вантажними автомобілями. Наприклад контрабандисти з метою ухилення митного контролю використовують путівці тобто польові, степові об'їзні дороги.

Приховування від митного контролю предметів контрабанди виражає собою будь-який спосіб приховати предмети контрабанди.

Способи приховування предметів контрабанди ст. 352 МКУ:

1) з використання тайників (сховищ) — сховище, виготовлене з метою незаконного переміщення товарів через митний кордон України, а також обладнані та пристосовані з цією метою конструктивні ємності чи предмети, які попередньо піддавалися розбиранню, монтажу тощо;

2) із застосуванням інших засобів, що утрудняють виявлення таких предметів — це може бути приховування у валізах, одягу, взутті, речах особистого користування, а також на тілі або в організмі людини чи тварини;

3) надання одним предметам вигляду інших — це зміна зовнішніх ознак предмета контрабанди, зокрема такими змінами можуть бути:

- зміна стану предмета (наприклад з рідкого в твердий);
- зміна форми предмета контрабанди;
- нанесення на предмет ярликів, етикеток чи позначень;
- зміна тари чи упаковки.

4) з поданням митному органу України певних документів:

- підроблених — це такі документи, які слід вважати цілком фальшивими, так і справжніми, у які внесені неправдиві відомості, а також підробленими печатками, штампами чи навіть підписами;

- одержаних незаконним шляхом — під одержання незаконним шляхом розуміють документи, які отримані за відсутності законних підстав чи отримані з порушенням норм чинного законодавства;

- з неправдивими даними — наприклад щодо кількості, асортименту, найменування, вартості предметів, відправника чи одержувача предметів, щодо держави з якої вони вивезені або у яку переміщуються [10].

Також, на думку Киричко В. М. сновні способи, які використовуються під час здійснення контрабандних дій, тобто нелегального провозення товарів через кордон, розподіляються на 2 великі групи:

Фізичні методи, до яких відносять:

-приховування — приховування контрабандного товару в іншому товарі (чи спроба разом із задекларованим товаром провезти не задекларований, що є доволі частою практикою) або ж спроба взагалі сховати товар від митного огляду;

-погроза співробітникам митниці з метою отримання дозволу на ввезення або вивезення контрабандного товару;

-велика кількість товару сама по собі може бути одним із фізичних методів здійснення контрабанди — якщо контрабандним чином провозиться

дуже велика кількість товару, то логічним є припустити, що деяку його частину таки вдасться провезти.

Економічні методи, зокрема такі:

-хабарництво — надання хабара співробітникам митниці за дозвіл на ввезення або вивезення контрабандного товару;

-використання дипломатичного захисту — товар ввозиться/вивозиться як дипломатичний багаж, який звільняється від митного огляду;

-заниження митної вартості товару, що переміщується через митний кордон.

Під незаконним переміщенням історичних та культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї, боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), стратегічно важливих сировинних товарів через митний кордон слід розуміти їх переміщення:

- 1) поза митним контролем;
- 2) з приховуванням від митного контролю;
- 3) поєднане з не декларуванням;
- 4) за відсутності належного дозволу, якщо його наявність є обов'язковою.

Незважаючи на досить широкий спектр видів та форм незаконного (контрабандного) переміщення та/або перевезення, криміналізації потребують деякі види контрабанди, особливо правопорушення у сфері перевезення товарно-матеріальних цінностей. Так, незаконне (контрабандне) переміщення та/або перевезення товарів, які виключені з диспозиції ст. 201 ККУ, за неї зараз передбачена адміністративна відповідальність. Незважаючи на це, на розгляд Верховної Ради України був представлений законопроект «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо криміналізації контрабанди товарів» № 8543 від 03.07.2018, де пропонується у визначенні контрабанди додати переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю товарів у значних розмірах, а також у великих та особливо великих розмірах [17].

Також розглядався проект закону “Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо криміналізації контрабанди алкогольних напоїв, тютюнових виробів” №3254 від 07.10.2015 року., який пропонує доповнити ст. 201 КК України пунктами щодо контрабанди алкогольних напоїв та тютюнових виробів, вчинене у великих та у особливо великих розмірах, а також вчинені за попередньою змовою групою осіб, або особою, раніше судимою за злочини передбачені ст. 201, або службовою особою з використанням службового становища.

Також незаконне (контрабандне) переміщення тісно пов’язане з нелегальною міграцією. Нелегальна міграція характеризується незаконним переміщенням через державний кордон фізичних осіб, з використанням підроблених документів, самостійно або за допомогою третіх осіб.

Формами ввезення чи вивезення мігрантів виступає:

- 1) транспортний засіб, наприклад залізничний, легковий чи вантажний, авіаційний, морський;
- 2) інші засоби які полегшують перетинання (лижі, човен або перепливання).

Також використовується спеціально замасковані схованки серед вантажу. Наприклад це може бути міжстельовий простір пасажирського вагону, декоративне оздоблення каюти.

За 7 місяців 2019 року Державною прикордонною службою України затримано 1,5 тисячі мігрантів і припинено діяльність 8 організованих злочинних угруповань, які займалися їх переправленням [17].

Окремим видом незаконного (контрабандного) переміщення та/або перевезення у Кримінальному кодексі України є контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 ККУ).

Способами незаконного (контрабандного) переміщення та/або перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів виступають переміщення

цих речовин поза митним контролем або шляхом приховування від митного контролю.

Формами ввезення (вивезення) наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських можуть бути:

- 1) потяги (в службовому купе провідників, в пасажирському купе, в технологічних місцях, в туалеті);
- 2) особисті речі (в дорожніх сумках, в постільній білизні, кишенях);
- 3) організм людини чи тварини (ковтання наркотиків або використання внутрішніх порожнин);
- 4) легковий та пасажирський автотранспорт;
- 5) міжнародні поштові відправлення та інше.

Контрабанда є злочин із формальним складом. За кримінальним правом контрабанда вважається закінченою з моменту фактичного переміщення предмета посягання через митний кордон, за наявності однієї з ознак, зазначених у законі. При ввезенні товарів (предметів, речовин) на митну територію України — з моменту фактичного перетину кордону, а при вивезенні — з моменту подання митної декларації або іншої дії, безпосередньо спрямованої на реалізацію наміру ввезти або вивезти предмети [17].

Добровільна відмова від вчинення контрабанди можлива лише на стадії готування до незаконного переміщення предметів контрабанди через митний кордон України, або незакінченого замаху на його вчинення. Добровільна відмова виключається коли особа видає предмети контрабанди у зв'язку з оголошенням її рішення про проведення особистого огляду, огляду речей або транспорту[9].

1.3 Суб'єкт та суб'єктивна сторона контрабанди

Контрабанда може вчинюватися як приватними особами (загальний суб'єкт), так і представниками влади й іншими категоріями посадових осіб (спеціальний суб'єкт).

Суб'єктом контрабанди є осудна особа, яка досягла 16-річного віку, в тому числі особа, яка користується правом дипломатичного імунітету. Дії службової особи, яка сприяла незаконному переміщенню предметів через митний кордон, слід розглядати як пособництво у контрабанді та, за наявності підстав, як відповідний злочин у сфері службової діяльності [13].

Якщо контрабандою займається службова особа з використанням свого службового становища (наприклад, працівники митниць, військовослужбовці ДПС, капітани суден, дипломатичні працівники), дії винного потрібно кваліфікувати за ч.2 ст. 201 КК України [8].

Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом. Мотив і мета вчинення контрабанди для кваліфікації дій за ст. 201 значення не мають [9].

Не може притягуватись до кримінальної відповідальності за контрабанду особа, яка добросовісно помиляється щодо того, чи є певний предмет культурною цінністю або отруйною речовиною (наприклад, якщо культурна цінність тривалий час зберігалась у родині особи або якщо вона вільно придбала цю речовину в крамниці іншої країни).

Кваліфікуючими ознаками контрабанди є вчинення її:

- 1) за попередньою змовою групою осіб;
- 2) особою, раніше судимою за злочин передбачений ст. 201 КК України;
- 3) службовою особою з використанням службового становища.

Найчастіше контрабанди вчиняється у формі організованої злочинної діяльності. У середньому кількість осіб, які є співучасниками такого злочину від 3 до 5 осіб. Переважає вчинення контрабанди за попередньою змовою групою осіб, що складає близько 90 % від загальної кількості контрабанди, вчиненої у різних формах співучасті. У 85 % – це 2 — 3 особи, у 12 % – 3 - 5 осіб, 3 % – більше 6 осіб [13].

Розділ II. Особливості кримінально-правової кваліфікації контрабанди

2.1. Проблеми кваліфікації контрабанди

В останні роки в Україні все більш починають зростати злочини у сфері господарської діяльності — це такі злочини як корупція, злочини пов'язанні із вбивством на замовлення, зловживання владою, а також контрабанда. Тому що, контрабанда надзвичайно серйозно зашкоджує економіці держави. При незаконному ввезенні на територію України наркотичних засобів, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї, боєприпасів, створюється небезпека заподіяння шкоди громадському порядку, здоров'ю та життю населення, з'являються умови для вчинення особливо тяжких злочинів[16] .

На думку фахівців контрабанда не сприяє розвитку національного виробництва, а навпаки придушує українського виробника, зменшує податкові надходження до бюджету. Так, через контрабанду наша країна щорічно недо отримує до державного бюджету приблизно 20 — 30 мільярдів грн.

Щоб протидіяти контрабанді потрібно розглянути обставини, що сприяють її вчиненню та поширенню.

По-перше на думку С.О. Баранова це є соціально-економічні негаразди, пов'язані зі спадом національного виробництва, низької платоспроможності суб'єктів господарювання, високий рівень безробіття [25].

По-друге — це дуже високі ставки ввізного мита.

По-третє — це наявність “прозорих” кордонів із сусідніми державами. Приблизно існує 3,5 тис. різних шляхів, якими можна перетинати кордон в обхід митного контролю.

По-четверте — це необхідність вдосконалення законодавства з питань митного та зовнішньоекономічного регулювання.

По-п'яте — це наявність проблем які стосуються:

- 1) діяльності так званих “вільних митних зон”;
- 2) діяльності тимчасових складів митного зберігання та митно-ліцензійних складів;

- 3) наявність надання фіктивних документів;
- 4) завезення товарів під виглядом гуманітарної допомоги;
- 5) низький контроль за діяльністю посадових осіб митної справи, та високий рівень корупції;
- 6) низька ефективність роботи відділів по боротьбі з контрабандою;

На думку даного автора, з метою підвищення рівня боротьби з контрабандою в Україні потрібно провести такі заходи як:

- заявити курс на боротьбу з корупцією і посадовими зловживаннями;
- зробити аналіз та перевірку вже прийнятих нормативно- правових актів що протидіють контрабанді;
- забезпечити слідчі підрозділи ДМСУ висококваліфікованими кадрами;
- підвищити зарплату працівникам митної служби;
- достатньо забезпечити підрозділи митної служби та митні пости технічними засобами;
- створити систему додаткового контролю та переогляду товарів, які переміщуються через митний кордон.

У науці та практиці довгий час не було єдиного погляду щодо кваліфікації незаконного переміщення через митний кордон порнографічних предметів, а також товарів, що пропагандують культ насильства і жорстокості — книги, ілюстровані журнали, малюнки, телевізійні фільми, фотографії військових об'єктів, споруд, схеми, матеріали з грифом “таємно” “ не підлягають розголошенню”. У зв'язку з тим, що вказані предмети не входили до переліку спеціально передбаченого нормою КК, котра встановлює відповідальність за контрабанду. Науковець В.А. Владимиров висунув твердження, що оскільки їх незаконне переміщення посягає не на інтереси зовнішньої торгівлі, а на інші об'єкти, то в подібних випадках винні не повинні підлягати кримінальній відповідальності за контрабанду, а лише за розпалювання національно, расової ворожнечі й ненависті, або за розповсюдження предметів порнографії, якщо встановлені факти розповсюдження. Але на думку інших науковців у галузі кримінального права переміщення вищевказаних предметів через митний кордон України не

пов'язане з ознаками контрабанди, а саме ці предмети не утворюють предмет даного злочину [16] .

Досить важливим, у даному контексті, є питання пов'язане із можливістю віднесення предметів, перелічених у ст. 176 КК України до тих чи інших предметів контрабанди (наприклад до культурних цінностей). До предметів злочину ст. 176 КК України, відносять твори науки, мистецтва, літератури, комп'ютерні програми, бази даних, фонограми і програми мовлення, об'єкти суміжних прав. Усі ці предмети становлять — об'єкти інтелектуальної власності.

Необхідно відмітити, що питання про віднесення об'єктів інтелектуальної власності до предметів контрабанди є дискусійним і ще не знайшло однозначного розуміння і вирішення. Зокрема, виникає питання про те, як кваліфікувати дії винного, у тим випадках коли він вчинив злочин “ Порушення авторського права і суміжних прав”, а пізніше “ Контрабанда”. На думку науковців вчинене належить кваліфікувати за сукупністю злочинів: відповідна частина ст. 176 та відповідна частина ст. 201 КК України [16].

Проблема складу контрабанди і різне тлумачення суті його об'єктивної сторони в теорії кримінального права нерідко призводить до помилкової кваліфікації цього злочину в практиці органів досудового слідства та суду і в кінцевому рахунку до суттєвих порушень конституційних прав людини і громадянина.

2.2. Співвідношення контрабанди і інших суміжних злочинів

Взаємозв'язок контрабанди з іншими злочинами, як показують кримінологічні дослідження — досить поширене явище.

За словами Н.В. Качева, специфіка контрабанди виявляється у її тісному зв'язку з іншими злочинами, вона часто кваліфікується за сукупністю з іншими злочинами. Важливо зазначити, що контрабанда становить підвищену суспільну небезпеку як злочин у сфері господарської діяльності, що полягає не тільки в порушенні встановленого порядку переміщення через митний кордон

матеріальних цінностей та окремих предметів, вилучених з вільного обігу, а й у поєднанні її у ряді випадків з іншими злочинами [15].

Чинний Кримінальний кодекс України встановлює відповідальність за такі види контрабанди і споріднених посягань:

1. контрабанда (ст. 201 КК України);
  2. контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів (ст. 305 КК України);
  3. торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини (ст. 149 КК України);
  4. порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК України);
  5. незаконне ввезення на територію України відходів та вторинної сировини (ст. 268 КК України);
  6. ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості (ст. 300 КК України);
  7. незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних і сильнодіючих речовин (ст. 321 КК України);
  8. незаконне перетинання державного кордону (ст. 331 КК України)
- [8].

Незважаючи на те, що ці норми знаходяться у різних розділах Особливої частини Кримінального кодексу України і наділені різним ступенем суспільної небезпеки, вони все ж поряд із відмінностями, мають низку спільних ознак. Найбільш “ спорідненим” за ознаками об’єктивної та суб’єктивної сторін, із злочином, передбаченим ст. 201 КК України, є контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Відмежовують ці склади злочинів здебільшого за об’єктом їхнього злочинного посягання та за предметом. Безпосереднім об’єктом контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин є охоронювані законом суспільні відносини щодо встановлення порядку переміщення цих речовин через митний кордон України. Отже, в обох складах злочинів безпосереднім об’єктом є

охоронювані законом суспільні відносини щодо порядку переміщення відповідних предметів через митний кордон України [15].

Умовність поділу Особливої частини Кримінального кодексу України на розділи не дає підстав погодитися з тим, що наприклад, незаконне вивезення за межі України певних предметів порушує регламентований порядок їх переміщення через митний кордон України, встановлений спеціальними правилами, а не лише посягає на громадську безпеку.

Вчинення злочину передбаченого ст. 268 КК України, теж посягає на охоронювані законом суспільні відносини, що забезпечують спеціальний порядок ввезення на територію України відходів і вторинної сировини, а не лише на здоров'я населення та відносини, що підтримують екологічний стан в Україні.

Щодо предметів названих складів злочинів, то вони також мають свої особливості. Предмети складу злочину, передбаченого ст. 321 КК України є предметами контрабанди, у випадку їх незаконного переміщення через митний кордон [8].

Чи мало дискусійних питань пов'язано із таким поняттям, як “контрабанда живим товаром”. Незаконне переміщення людини за її згодою чи без згоди через державний кордон є злочином, який передбачено ст. 149 КК України, оскільки, як слушно зауважив С.І. Нікулін, предметом злочину не можна назвати людину. Особу, якій спричинено моральну, фізичну, або майнову шкоду, у кримінально-правовому значенні є об'єктом злочину, а в кримінально-процесуальному — визнається потерпілою [15]. А інший науковець В.К.Глістін з цього приводу вказує, що людина у зазначених випадках виступає як предмет торгових відносин. В.Я. Тацій обґрунтував, що у випадку таких діянь кваліфікація повинна здійснюватися за ст. 149 КК України (торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини) [8].

Диспозиції норм кримінального закону, викладені в примітках до ст. 201 та 305 КК України, є бланкетними, оскільки відсилають для з'ясування відповідних питань до інших нормативних актів. Наприклад Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.1998 р. № 3 “Про судову практику

в справах про злочини, пов'язані з наркотичними засобами, психотропними речовинами та прекурсорами” вказує, що при визначенні невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів і психотропних речовин, які знаходяться в незаконному обігу, потрібно керуватися таблицями 1.1 та 1.2 Комітету з контролю за наркотиками, а великих і особливо великих розмірів — таблицею 1.3 .[19]

Отже, ст. 201 КК України, яка передбачає відповідальність за контрабанду, містить у собі досить чітко формалізовані ознаки, орієнтація на які дає змогу відмежувати контрабанду від інших суміжних злочинів.

Розділ III. Аналіз практики судового розгляду справ про контрабанду

Аналіз судової практики з розгляду кримінальних справ злочинів проти громадської безпеки, а саме статті 201 Кримінального кодексу України “Контрабанда”.

Під час виконання даного аналізу, я використовувала реєстр судових рішень, де на період від 2011 року до 2019 року лише 24 справи по даній категорії справ, по всій території Тернопільської області, з них 8 розглянуто.

Предметом контрабанди у даних справах є:

1) спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації (4 злочини);

Наприклад **справа № 1-890/11 від 22.11.2011 року**. Підсудний **ОСОБА_2**, в лютому 2011 року маючи за мету незаконно перемістити через митний кордон України спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, за допомогою власної портативної персональної електронної обчислювальної машини, розташованої за місцем його проживання в **АДРЕСА_1**, з IP-адреси **НОМЕР_1** у всесвітній мережі Інтернет на сайті «www.vucoincoins.com», в порушення ст. 2 Закону України «Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України» № 2681-III від 13.09.2001 р. та ст. 23 Постанови Кабінету Міністрів України «Про деякі питання здійснення митного контролю товарів та інших предметів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон у міжнародних поштових та експрес-відправленнях» № 1948 від 25.12.2002 р., не маючи ліцензії на провадження діяльності, пов'язаної з спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації, незаконно придбав у невстановленої особи в Китайській Народній Республіці 4 брелоки з вбудованими відео-аудіо записуючими пристроями моделі «808 car key micro camera» та 5 електронних пристроїв у вигляді запальничок, з вбудованими відео-аудіо записуючими пристроями моделі «ZT A004». При цьому, **ОСОБА_2** в лютому 2011 року

оплатив вартість пристроїв через платіжну систему «Раурал»та за допомогою своєї електронної пошти ІНФОРМАЦІЯ_6»повідомив продавцеві своє прізвище, ім'я, по батькові, адресу проживання і запевнив останнього про законність відправки в Україну зазначених пристроїв.

19 березня 2011 року підсудний ОСОБА_2 в приміщенні відділення поштового зв'язку № 3 Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта»за адресою: м. Тернопіль, Броварна, буд. 25, отримав вказані 9 незаконно переміщені через митний кордон України спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації в рекомендованій бандеролі НОМЕР_6 .

Продовжуючи свою злочинну діяльність, підсудний ОСОБА_2 в квітні 2011 року, за допомогою власної портативної персональної електронної обчислювальної машини, розташованої за місцем його проживання в АДРЕСА_1, з IP-адреси НОМЕР_1 у всесвітній мережі Інтернет на сайті «www.vuyncoins.com», незаконно придбав у невстановленої особи в Китайській Народній Республіці 10 брелоків з вбудованими відео-аудіо записуючими пристроями моделі «808 car key micro camera». При цьому, ОСОБА_2 в квітні 2011 року оплатив вартість пристроїв через платіжну систему «Раурал»та за допомогою своєї електронної пошти ІНФОРМАЦІЯ_6»повідомив продавцеві своє прізвище, ім'я, по батькові, адресу проживання і запевнив останнього про законність відправки в Україну зазначених пристроїв.

29 квітня 2011 року у відділ митного оформлення № 1 митного поста «Спеціалізований»Київської регіональної митниці за адресою: м. Київ, вул. Петрозаводська, 2, з м. Бейжина Китайської Народної Республіки авіарейсом OS 663 «Відень-Київ»надійшла рекомендована бандероль НОМЕР_4 з 10-ма брелоками з вбудованими відео-аудіо записуючими пристроями моделі «808 car key micro camera». О 13 год. 17 хв. вказані пристрої в бандеролі пройшли митний контроль за допомогою рентгену », без розпаковування. При цьому, підставою для їх переміщення через митний кордон України послужила митна декларація форми CN 22 з адресою одержувача “ОСОБА_2: АДРЕСА_1», та зазначеними неправдивими відомостями щодо найменування товару, а саме

«Інструменти», у відповідності до якої і було завершено митне оформлення спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.

Тим самим підсудний ОСОБА_2 вчинив незаконне переміщення через митний кордон України 10-ти спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.

Керуючись статтями 323,324 КПК України, суд, -

З А С У Д И В:

Визнати винним ОСОБА_2 у вчиненні злочинів передбачених ч. 1 ст.201, ч.2 ст.359, ч.2 ст. 15-ч.2ст.359 КК України і призначити йому покарання:

-за ч. 1 ст 201 КК України — 3 (три) роки позбавлення волі з конфіскацією предметів контрабанди;

-за ч.2 ст.359 КК України — 5 (п»ять) років позбавлення волі;

-за ч.2ст.15-ч.2 — ст. 359 КК України — 4 (чотири) роки позбавлення волі.

На підставі ст.70 КК України за сукупністю злочинів, шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим, остаточно підсудному ОСОБА_2 визначити покарання у виді 5 (п»яти) років позбавлення волі з конфіскацією предметів контрабанди.

Міру запобіжного заходу засудженому ОСОБА_2 залишити попередню підписку про невиїзд з постійного місця проживання.

Визнати винним ОСОБА_3 у вчиненні злочинів передбачених ч.2 ст.359, ч.2 ст. 15-ч.2ст.359 КК України призначити йому покарання:

-за ч.2 ст. 359 КК України — 5 (п»ять) років позбавлення волі;

-за ч.2ст.15-ч.2 ст.359 КК України — 4(чотири) роки позбавлення волі.

На підставі ст. 70 КК України за сукупністю злочинів, шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим, остаточно підсудному ОСОБА_3 визначити покарання у виді 5 (п»яти) років позбавлення волі.

Міру запобіжного заходу засудженому ОСОБА_3 залишити попередню підписку про невиїзд з постійного місця проживання.

Стягнути із засуджених ОСОБА_2, ОСОБА_3 в користь Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз СБ

України(м.Київ) судові витрати у сумі 2 812 грн. 80 коп. по 1406 грн. 40 коп. з кожного за проведену по справі судову експертизу технічних засобів, які мають ознаки спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації № 301/3 від 29.07.2011 року(т.2 а.с.141)[22].

2) пам'ятки історії та культурні цінності (3 злочини).

Наприклад **справа №607/8157/17 від 18.09.2017 року** де у березні 2017 року, обвинувачений ОСОБА_1 зберігаючи за місцем свого проживання у місті Тернополі твір декоративно-ужиткового мистецтва - гобелен другої половини XVII - кінця XVIII століття, усвідомлюючи, що він має історичну, культурну та музейну цінність, вирішив збути його покупцеві в Республіці Польща.

З цією метою, обвинувачений ОСОБА_1 через власну електронну пошту ІНФОРМАЦІЯ_2 угодив із невстановленим слідством покупцем вартість зазначеної культурної цінності та обставини переміщення її через мінний кордон України до Республіки Польща.

19 березня 2017 року обвинувачений ОСОБА_1, з метою безперешкодного переміщення культурної цінності через митний кордон України та приховуванням її від митного контролю, власноручно розібрав та помістив вказаний твір із рамками до нього у розібраному стані в картонну коробку розміром 97 см.х17 см.х11 см., перед тим обгорнувши їх марлею, папером білого кольору та клейкою стрічкою.

Наступного дня, 20 березня 2017 року, обвинувачений ОСОБА_1 доводячи свій злочинний умисел до кінця, з метою переміщення культурної цінності через митний кордон України відправив вказаний гобелен з міста Тернополя до міста Варшава Республіки Польща у багажному відділенні автобуса марки «Мерседес», номерний знак НОМЕР_1 сполученням «Тернопіль-Варшава». При цьому обвинувачений ОСОБА_1 запевнив водія, що у даній коробці знаходяться виключно нові рамки до картини, які він передає в Республіку Польща своєму синові й жодних заборонених до переміщення через митний кордон України предметів там немає, при цьому розпакував пакунок та показав одну із рамок водієві.

У такий спосіб обвинувачений ОСОБА_1 виконав усі дії, які вважав необхідними для доведення злочину до кінця, але злочин ним не було закінчено з причин, які не залежали від його волі, оскільки 20 березня 2017 о 22.00 год у приміщенні боксу поглибленого огляду транспортних засобів митного поста «Рава-Руська» Львівської митниці у багажному відділенні автобуса «Мерседес» номерний знак НОМЕР_1 співробітниками митниці та Управління СБУ в Тернопільській області виявлено та вилучено твір декоративно-ужиткового мистецтва gobelen другої половини XVII - кінця XVIII століть, що становить культурну цінність, який обвинувачений ОСОБА_1 мав на меті перемістити через митний кордон України з приховуванням від митного контролю.

Таким чином, обвинувачений ОСОБА_1 своїми умисними діями вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 201 КК України - закінчений замах на контрабанду, тобто переміщення через митний кордон України з приховуванням від митного контролю культурних цінностей.

14 вересня 2017 року між начальником відділу нагляду за додержанням законів органами СБУ та державної прикордонної служби управління нагляду у кримінальному провадженні прокуратури Тернопільської області Рибизант Т.Л. та обвинуваченим ОСОБА_1 укладено угоду про визнання винуватості, згідно умов якої вони дійшли згоди щодо правової кваліфікації дій обвинуваченого за ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 201 КК України за встановлених у висунутій підозрі обставин, істотних для даного кримінального провадження, ОСОБА_1 беззастережно визнав свою винуватість у зазначеному діянні.

Керуючись наведеним, а також ст.ст. 314, 370, 373, 374, 475, 476 КПК України, суд -

З А С У Д И В:

Затвердити укладену між начальником відділу нагляду за додержанням законів органами СБУ та державної прикордонної служби управління нагляду у кримінальному провадженні прокуратури Тернопільської області Рибизант Тарасом Любомировичем та обвинуваченим ОСОБА_1 угоди про визнання винуватості.

ОСОБА_1 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 201 КК та призначити йому за даним кримінальним правопорушенням узгоджене сторонами покарання, із застосуванням ст. 69 КК України, у виді штрафу в розмірі 10200 / десять тисяч двісті / гривень у дохід держави.

Речовий доказ твір декоративно-ужиткового мистецтва - гобелен у рамі на підрамнику другої половини XVII - кінця XVIII століття, що зберігається в кімнаті речових доказів та іншого вилученого майна УСБУ в Тернопільській області - конфіскувати в користь держави, після вступу вироку в законну силу.

Процесуальні витрати за проведення судової мистецтвознавчої експертизи № 178 від 30.05.2017 року в сумі 793, 86 грн. (сімсот дев'яносто три) грн (вісімдесят шість) коп. стягнути з ОСОБА_1 в користь держави[23].

ВИСНОВКИ

Під час виконання курсової роботи можна зробити такі висновки:

1) Контрабанда - це переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частини вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.

Безпосереднім об'єктом злочину є встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон України, який є необхідною умовою нормальної діяльності митних органів, здійснення митного контролю і митного оформлення предметів або стягнення передбачених законодавством платежів.

Додатковим факультативним безпосереднім об'єктом контрабанди може бути встановлений порядок обігу предметів дозвільної системи, порядок сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, громадська безпека, здоров'я населення.

Предметами контрабанди є:

- культурні цінності;
- отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини;
- радіоактивні матеріали;
- зброя та боєприпаси (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї);
- спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації.

2) Об'єктивну сторону контрабанди становлять дії, які полягають у незаконному переміщенні відповідних предметів через митний кордон України.

Обов'язковою ознакою складу злочину є місцевий вчинення — митний кордон. Він збігається з державним кордоном України, за винятком меж спеціальних митних зон, які є складовою митного кордону України.

3) Суб'єктом злочину є осудна особа, яка досягла 16-річного віку, зокрема й та, що користується правом дипломатичного імунітету. Дії службової

особи, яка сприяла незаконному переміщенню предметів через митний кордон, слід розглядати, за наявності підстав, за сукупністю із відповідними злочинами у сфері службової діяльності та професійної діяльності із наданням публічних послуг.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом. Недекларування відповідних предметів, вчинене з необережності, не містить ознак вказаного складу злочину. Не може притягуватись до кримінальної відповідальності за контрабанду особа, яка добросовісно помиляється щодо того, чи є певний предмет культурною цінністю або отруйною речовиною (наприклад, якщо культурна цінність тривалий час зберігалась у родині особи або якщо вона вільно придбала цю речовину в крамниці іншої країни).

4) Кваліфікуючими ознакам злочину (ч. 2 ст. 201 КК) є вчинення його за попередньою змовою групою осіб, особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею або службовою особою з використанням службового становища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрій-Шахматов Л. В. Кримінально-правові та кримінологічні проблеми боротьби з контрабандою в Українію Л. В. Багрій-Шахматов. Митна справа. – 2010. – № 2. – С. 3 – 12.
2. Камлік М.І. Боротьба з контрабандою: стан, проблеми, рішення. М.І. Камлік. Митна справа. – 2010. – № 3. – С. 3 – 16.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к96-ВР в ред. від 30.09.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навч. Посібник. М. Й. Коржанський. – К. : Атіка, 2002. – 640 с.
5. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник за ред. М.І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 480 с.
6. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник за ред. М.І. Мельника, В. А. Клименка. – К. : Юридична думка, 2004. – 656 с.
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III в ред. від 23.06.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Кримінальний кодекс України : коментар за ред. Ю. О. Кармазіна, Є. Л. Стрельцова. – 2-ге вид. – Харків : Одісей, 2005. – 960 с.
9. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. № 93-IV в ред. від 01.08.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Атіка, 2005. – 1064 с.
11. Наукова стаття: юридичні та політичні науки. Держава і право: Суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину “Контрабанда” за ред. О.О. Кравченко
Режимдоступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9078/89-Kravchenko.sequence=1>
12. Наукова стаття :кримінальне право та кримінологія: Об'єктивна сторона контрабанди за ред. О.М. Омельчук - Режим доступу: <http://univer.km.ua/visnyk/648>.

13. Наукова стаття : кримінальне право та кримінологія: Особливості співвідношення контрабанди із іншими суміжними злочинами за ред. П. Ю. Кравчук - Режим доступу: http://www.nvppr.in.ua/vip/2018/1/tom_2/30.

14. Наукова стаття: кримінальне право та кримінологія: Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації контрабанди за ред. О. М. Омельчук

15. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.10.1999 р. № 1068-XIV в ред. від 24.06.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

16. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил : постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 439 в ред. від 30.05.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

17. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII в ред. від 23.06.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

18. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : Закон України від 26.04.2002 р. № 4 в ред., від 18.12.2009 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

19. Терещенко С. Основи митного законодавства України : питання теорії і практики зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник С. Терещенко. – К. : Істина, 2008. – 422 с.

20. Аналіз судової практики: <https://kievskisud.od.ua/press-department/all-news/348>